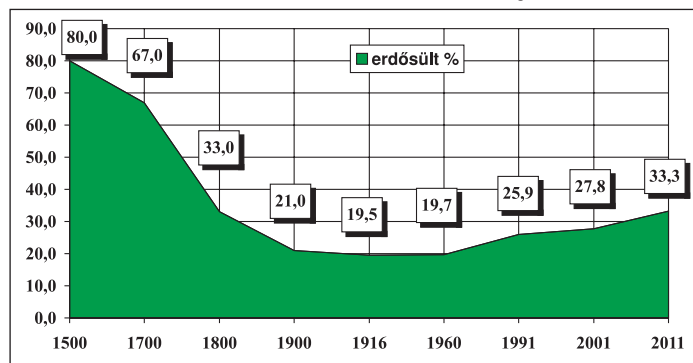

Vadkárhelyzet, vadkárgondok Somogyban

Szeretném bemutatni Somogy megye erdő- és vadgazdálkodásának egyensúlyi problémáit, az erdőterületek védelmére és fejlesztésére tett erdészeti hatósági intézkedéseket.

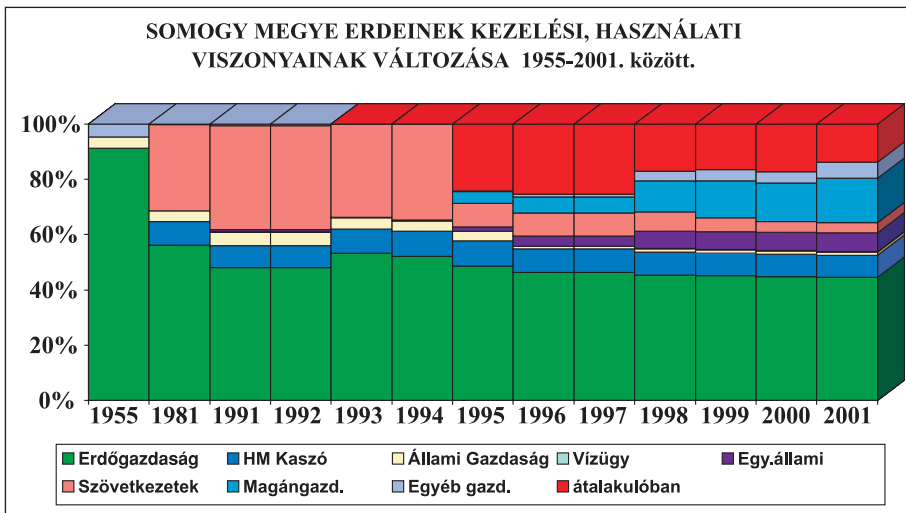
Néhány adat a somogyi erdőkről:

Korabeli írásos emlékek szerint Somogy megye mai, mintegy 600 ezer hektárnyi területének több mint kétharmadát erdők borították. A hatalmas erdőtülbökről mondták: „nem az erdő van Somogyban, hanem Somogy van az erdőben...” Az erdősültség változásait a grafikon jól szemlélteti.

Az erdészeti adattár szerinti 27,8%-os erdősültséggel Somogy megye az ország ötödik legerdősültebb megyéje. Távlati fejlesztési cél, hogy a megye erdősültsége meghaladja az egyharmadot. Az erdők tulajdonosi, kezelési viszonyaiiban nagy változások voltak.

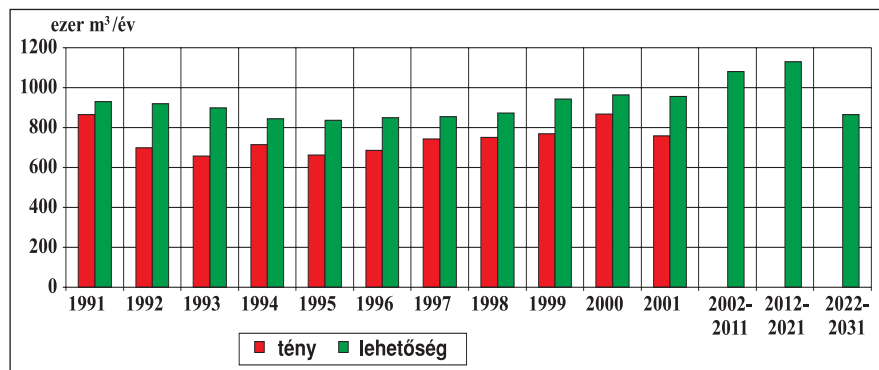
Jelenleg az erdészeti igazgatás 2080 erdőgazdálkodót tart nyilván. A megye erdőterületének 60,2 %-a maradt állami, 0,2 %-a pedig közösségi tulajdonban, ahol az erdőkezelés megoldott. A többi erdőben egyrészt megindult a saját tulajdonú magánerdő-gazdálkodás (3,2 %), a természetes személy megbízásos alapon történő (3,9%), illetve a társult (18,6 %) formában történő erdőkezelés. A földkiadás, az ingatlan-nyilvántartásban az átvezetések elhúzódása, a bizalmatlanság, a jogszabályi változások (kivárás a földtörvényi viták: lehet-e jogi személynek erdőtulajdonos stb.) miatt társulási szerveződés alatt van 13,9 %.

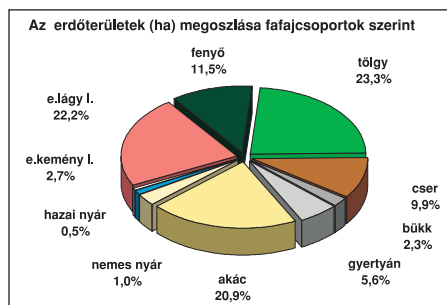
Az új erdőgazdálkodók általában tőkeszegények, kis területen gazdálkodnak, az önhibájukon kívüli károokra (pl.: vadkár) rendkívül érzékenyek. Állami támogatásra a véten károk (aszály, árvíz, vihar, hótörés) felszámolásánál számíthatnak csak.

A somogyi erdőkben összesen mintegy 35,1 millió köbméter fa van. Az erdők évente 1,2 millió köbméter fát teremnek. A somogyi erdőállományok hosszú távon biztosítani tudják mintegy egy millió köbméter fa évenkénti kitermelését, ami hozzávetőleg évi 10-12 milliárd forintos árbevételt eredményezhet.

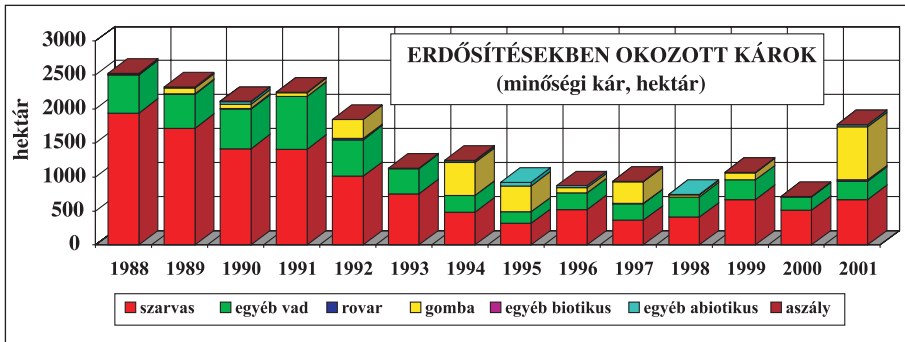
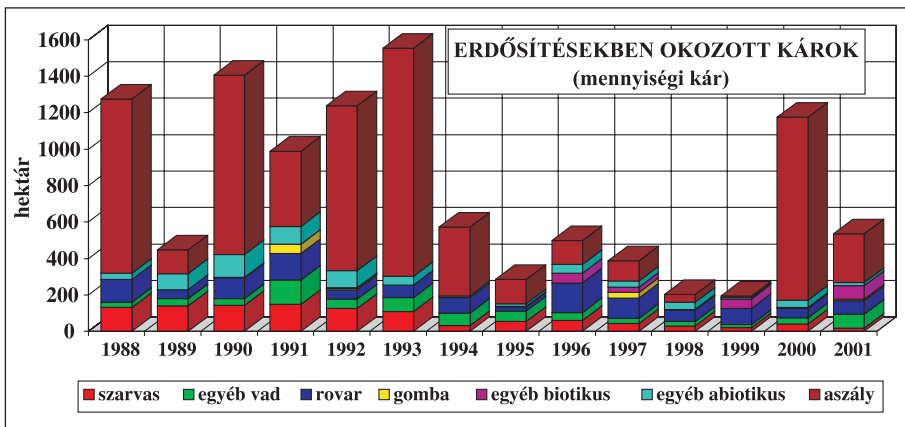
Az erdőtervekben meghállapított lehetőségekhez képest az alábbi ábra mutatja a kitermeléseket és a következő harminc év fahasználati lehetőségeit:

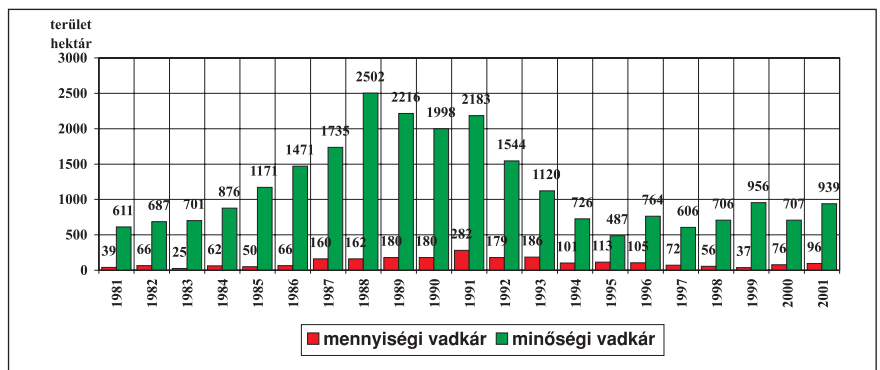
Őshonos fajakból álló keménylomb állományok jellemzik a megye erdeit.

A letermelt erdőket a termőhelynek legjobban megfelelő fajfajjal kell felújítani. Aki nem tud megfelelni ennek a követelménynek, azt az erdészeti hatóság erdőgazdálkodási bírsággal sújtja és korlátozza további fahasználati lehetőségét. A fiatal erdősítések rendkívül érzékenyek a különböző károsításokra.

tartására mintegy 150-220 millió forintot fordítottak az elmúlt években az erdőgazdálkodók, melynek költségeit – szerződésektől és bírósági perekéntől függően – döntő mértékben a vadászatra jogosultak fedezték. A felújítási kötelezettség és az új erdők telepítésének növekedése a magas vadlétszám miatt növekvő védekezési költségigényt jelent. 2002-ben a SEFAG Rt.-nek 170 km új kerítésépítési igénye van, az összes igény meghaladja a 280 kilométert.

A vadászható nagyvadállomány (gím, dám, őz) a fiatal erdőszékek faállományát hosszú távon, ismétlődően több, mint 200 erdőrészletben oly mértékben károsította (fejlődését megakadályozta, minőségét rontotta, egészségi állapotát hosszú távra kihatóan károsan befolyásolta), hogy az erdőről és az erdő védelméről szóló törvény szerint erdővédelmi bírság megfizetése (2001-ben 32 vadászterület vadászatra jogosultját összesen 15,7 millió Ft) iránt intézkedett az erdészeti hatóság. (Az intézkedéshez szükséges szakhatósági hozzájárulást a természetvédelmi és a vadászati hatóság megadta.) Huszonhét további vadászatra jogosultnál a vadlelvési terv megemelését kellett kezdeményeznie. Az elmúlt két év rendkívüli aszály- és a vadkárai miatt jelentősen csökkent a befejezhető erdőfelújítások mennyisége, nőtt a gazdálkodók ezirányú kötelezettsége. A felújítási helyzet összességében nem katasztrófális, mégis 2001-ben jelentős véghasználati korlátozásokat kellett életbe léptetni egyes erdőgazdálkodóknál – főleg a vadkár miatti felújítási elmaradások, a kedvezőtlen folyamatok megakadályozása miatt – az erdészeti hatóságnak.

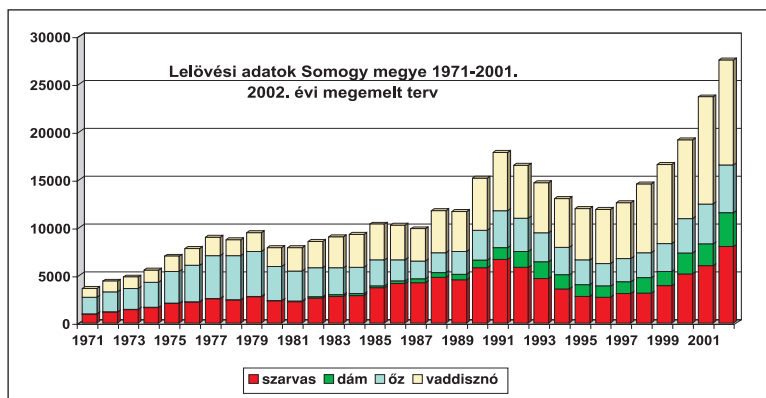
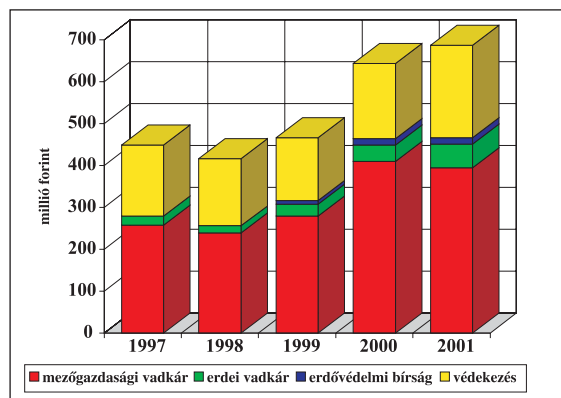
Mi is a helyzet a somogyi nagyvad-állománnyal?

A nagyvadállomány maximum-létszámát az élőhely vadeltartó képessége alapján a vadgazdálkodási körzetekre, azon belül a vadászterületekre meghatározták. A nagyvad élőhelye az év túlnyomó részében – főleg a téli időszakban – az erdő. Az erdő adta táplálékkínálat (főleg télen) a meghatározója az eltartható nagyvad maximális létszámának. Az egyeztető tárgyalások alapján a megyében maximum 6430 db szarvas, 1850 db dám, 17 010 db őz és 4000 db vaddisznó tartható. A mezőgazdaságban és az erdőkben okozott károk, valamint a kilövési eredmények alapján arra kell következtetni, hogy a vadlétszám az elmúlt évihez viszonyítottan a magas kilövés ellenére sem csökkent, egyes helyeken nőtt. Mivel a szabadon élő nagyvadak természetes ellenségei kipusztultak hazánkban, a vadlétszám szabályozása az ember (a vadászok) kezében van.

A következő táblázat azon (vadgazdálkodási jelentésekben szereplő) költségeket mutatja, melyek az eltarthatónál magasabb vadlétszám miatt keletkeztek. Ezek a kifizetett vadkárok, erdővédelmi bírság, védekezési költségek. Természetesen nem szerepelnek itt azok a kár és kármegelőzési költségek, melyeket a vadászatra jogosultak a saját használatú földterületeiken zömében más ágazatok terhére megfinanszíroztak.

A károsítások közül a vadkár azért játszik kritikus szerepet, mert viszonylag egyszerű eszközökkel elhárítható, az erdők vadeltartó (vadeltartó) képesség szintjén tartott vadlétszám esetén számottevően nem is keletkezik. A túltartott vadlétszám kárainak térítése, a kár megelőzésének költségei (kerítésépítés, karbantartás, egyedi védelem, ...) az okozott kár miatti bírságok, hasznvételi korlátozások súlyos költségterheket rónak mind az erdőgazdálkodókra, mind a vadászatra jogosultakra. Az erdőszékekben az alábbi ábra szerint alakult a vadkár :

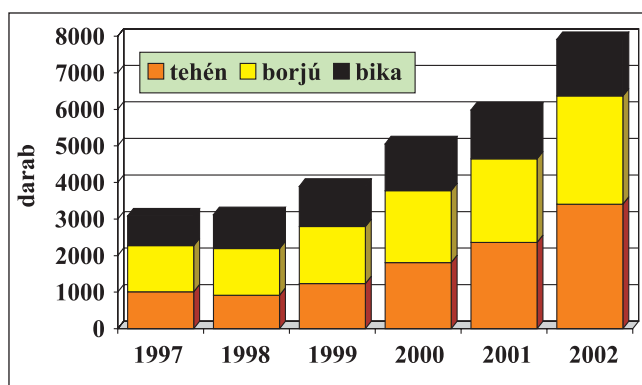
Ahhoz hogy a fenti szinten tudják tartani az erdőgazdálkodók erdeiben (erdőszékekben) a vad kártételét, megelőzőként, évente 80-260 kilométer kerítést kellett építeniük 1991-től. A megyében 2001-ben összesen 8054 ha erdőszéket védett kerítés. A kerítések hossza 1333 km volt. Vadkárrelhárító kerítés építésére, karban-

2001-ben a vadászatra jogosultak jelentései szerint az összes vadászati árbevétel 1663 millió Ft volt Somogy megyében. A kiadások 1784 millió forintot tettek ki. A táblázat szerinti rekord lelövés 121 millió veszteséget hozott. (2000-ben volt először kimutatottan veszteséges Somogyban a vadászat 44 millió forinttal.)

Gím lelövés változása hat év alatt

A lelövési adatok is jól mutatják, hogy Somogyban a vadlét-szám messze meghaladhatja az eltartható maximumot. Elértünk oda, hogy a megye területének 80 %-án az erdőgazdálkodók, új erdőt telepítők részére nem maradt más biztosíték csak a kerítés, hogy egy-egy nagyobb rudli szarvas, dám és őz ne tegye tönkre több év erdősítési munkáját. Kerítés nélküli felújítás egyes térségekben már akárcsarjak esetén sem lehetséges. A kerítés építési költsége hektáronként a 100 ezer forintot, kilométerenként az ezer forintot meghaladja. Mivel nem minden erdőgazdálkodó képes a megelőzés költségeit előteremteni, egyre gyakoribbak a kártérítési, a védekezési költségek megoszlási arányait vitató bírósági per.

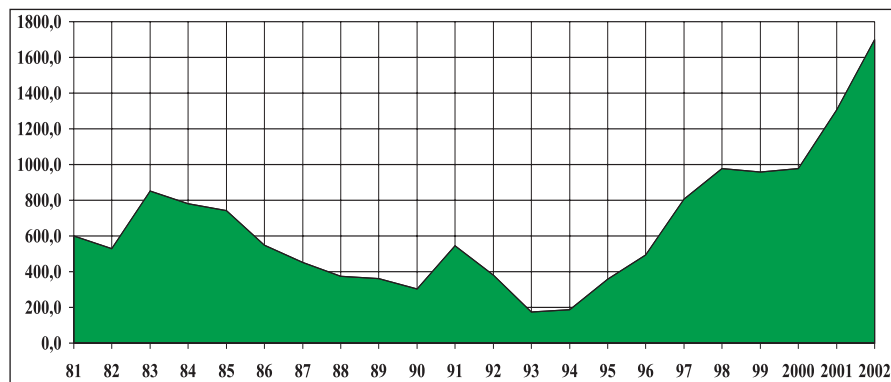

A Somogy megyei vadgazdálkodási tanács (melynek tagja az erdészeti hatóság vezetője is) megállapította, hogy a vadászati árbevételeket nem lehet növelni (sőt a maximum létszámról azután azok csökkenése várható), a költségek (károk, védekezés, vadgazdálkodás) ugrásszerűen megnöttek, a kár mértéke nőtt, a felújítások állapota romlott, ezért *a nagyvad-állomány drasztikusabb, de szakzerű csökkentésére van szükség.* A vadgazdálkodási kiadások olyan ugrásszerűen nőnek, hogy több vadászatra jogosult már felélte tartalékait. Az erdők és a természetes élőhelyek védelme fokozottan indokolja a vadlétszám csökkentését.

Élőhely-fejlesztés, erdőtelepítési lehetőségek:

Somogyban az összeállított területfejlesztési, térségfejlesztési és racionális földhasználati tervek szerint több tízezer hektár olyan termőföld van, melyet legcélszerűbben erdő telepítésével lehet hasznosítani. Várhatóan a magánszektorhoz tartozó földterületen fog megvalósulni az erdőtelepítések 72 %-a.

Az erdészeti hatóság arra ösztönözi az erdőtelepítőket, hogy őshonos, elegyes, stabil erdőszerkezetű erdők jöjjenek létre. Somogy megyében 1981-2001 között az alábbi ábra szerinti mennyiségű erdőtelepítés történt hektárban, 2002-re már több mint 1700 hektár új erdő létesítésére kötöttünk szerződést.

A földtulajdonosok közül egyre többen vállalkoznak hosszú távon erdőtelepítéssel hasznosítani a földterületet ott, ahol a mezőgazdasági termelés ráfizetéses. Az erdőtelepítések a kiviteli tervek szerint, a termőhelynek megfelelő, zömében őshonos fajokkal kerülnek megvalósításra. *Az erdőterület bővítése igazi élőhely-fejlesztés a nagyvad számára is.* Mivel a fiatal erdősítések rendkívül érzékenyek a vad károsítására (a támogatási egységarak már meghaladhatják hektáronként az 500 ezer forintot) a telepítési

program sikeresen csak alacsonyabb vadlétszám esetén valósítható meg feszültségek nélkül.

Hosszú távon megoldást csak a vad és élőhelye egyensúlyi állapotának visszaállítása jelentheti, azaz az elviselhető kár (5%) mértékéig kontroll alatt kell tartani, azaz radikálisan csökkenteni kell a vadászatra jogosultaknak a nagyvad létszámát. A vadászati hatóságnak a csökkentést ki kell kényszeríteni. Ehhez korrektebb vadlétszám meghatározási módszert kell kidolgozni (becslés helyett számlálás) és megbízhatóbb monitoringot kell bevezetni. Az érintett hatóságoknak (természetvédelem, erdő, vad) szorosabban, hatékonyabban kell együttműködni.